

MAGYAR ÖRÖKSÉG

113. díjátadó ünnepség

2025. szeptember 27.

RÁDAY HÁZ DÍSZTERME

(1092 Budapest, Ráday utca 28.)

Magyar Örökség és
Európa Egyesület

MEGHÍVÓ
MAGYAR ÖRÖKSÉG
113. díjátadó ünnepségre

A díjátadás időpontja:

2025. szeptember 27. (szombat), de. 11.00 óra

A díjátadás helyszíne:

Ráday Ház Díszterme

(1092 Budapest, Ráday u. 28.)

Kitüntetésben részesülnek a díjátadás sorrendjében:

Potápi Árpád János nemzetépítő szolgálata

Laudátor: Szentes Csaba

Madéfalva polgármestere

Magyar Tudományos Akadémia 200 éves teljesítménye

Laudátor: Takaró Mihály

Széchenyi-díjas irodalmár

Teleki Magyar Ház (Nagybánya)

magyar kultúráért végzett szolgálata

Laudátor: Katona Csaba

történész (MNL)

Szakács Imre László festőművész életműve

Laudátor: Sipos Endre

festőművész, művészetfilozófus

Dombóvári János és a Lavotta János Kamarazenekar

Laudátor: Szecsődi Ferenc

prof. emeritus hegedűművész

Szakály Sándor történelmi munkássága

Laudátor: Kovács István

történész, polonista, költő, műfordító

Solaris együttes nemzetközileg is elismert zeneművészete

Laudátor: Böszörményi Gergely

lemezkiadó, zenei producer, a MÖEE elnöke

Magyar Örökség és Európa Egyesület
Székhely: 1078 Budapest, István u. 2.
Postacím: 1131 Budapest, Koma utca 11.
magyarorokseg1995@gmail.com
magyaroroksegitkarsag@gmail.com

Tel.: +36 30 9416-202

www.magyarorokseg.hu

Javaslatokat kérjük küldjék a fenti email címre!

Dr. Klinghammer István BB elnök köszöntője Magyar örökség a tudás és az erkölcs...

Az elmúlt fél évszázadban a tudományos eredmények és a technika fejlődése minden emberi képzeletet felülmúlt. Az emberiség elsajátított tudásanyagban, megvalósított eszközökben és a kifejlesztett technológiákban szinte végtelen mennyiségű lehetőséget halmozott fel, amelynek ember- és környezetbarát, azaz etikus felhasználása a XXI. század nagy feladata.

Világunk időben és térben összezsugorodott, földünk bármely pontja könnyedén elérhetővé vált. Az ember számára azonban globalizálódó gazdaság a világot egyre áttekinthetlenebbé, döntéseinek következményeit pedig kiszámíthatatlanná tette. Ebben a helyzetben kell megtalálnunk a helyes középutat, amely az európai nemzetek nagy családjában megleti a közös érdeket, de úgy, hogy nemzeti érdekeink is érvényesüljenek.

A görög-római filozófián és a zsidó-keresztény valláson nevelkedett európai kultúrát mindig is az emberi értékek tisztelete jellemezte – olvashatjuk Bibó István *Az európai társadalomfejlődés értelme* című munkájában. Sajnos ez az európai közéletben ma már nem érvényesül teljes mértékben. Az értékek napjainkat jellemző válsága lassan már az egész társadalmat érinti. Ezt az értékválságot csak az egyes emberek megváltoztatásával lehet megoldani. Feladatunk: az értékek teremtésére és tiszteletére kell nevelni.

Az értékek tiszteletére nevelni a család, az iskola és az egyházak a legalkalmasabbak. Az értékek teremtésére pedig a kultúra, azaz a tudomány és a művészet hivatott. „*Fides a nobis officium exigit: cordit et linguis*”, a hit nem csak szívet, hanem száját is kíván – írja Pázmány Péter az *Igazságra vezérlő kalauzában*. Az igazságért tenni kell. Ez elsősorban az írástudók feladata. Az értelmiség, a tudósok, művészek feladata.

Az elmúlt évtizedekben a világtörténelem kizárólagos hajtóereje a gazdaság fundamentalizmusa. A legerősebb emberi kötelékké az anyagi érdekeltség lett. Napjaink egyik legkomolyabb problémája, hogy nem az értékek közel azonos megítélése, hanem kizárólagosan az érdekek egybeesése az együttműködések alapja. Szabadság alatt sokan csupán a tőke végtelen mozgáslehetőségét értik. Pedig a piac nem ura, csak eszköze a valódi demokráciának, a szabadság pedig az emberek egymás közötti kapcsolatának sajátossága.

A tudást és annak társadalmi felhasználását, alkalmazásának módjait, az erkölcsöt nem lehet genetikailag örökíteni. Ezek az emberi magatartás és cselekvés példáin örökíthetők át nemzedékről-nemzedékre, apáról fiúra, mesterről tanítványra. Ez elsősorban az oktatás feladata. Nemzeti érdek, hogy legfontosabb nyersanyagunk, a szürke-állomány – az elit értelmiség – újratermelését biztosítani tudjuk. „A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma... Nem termékeny lapály, hegyek, ásványok, éghajlat... tesz a közérőt, hanem az ész, mely azokat józanon használni tudja. Igazibb súly s erő az emberi agyvelőnél nincs. Ennek több vagy kevesebb léte a nemzetnek több vagy kevesebb szerencséje” – írta Széchenyi 1830-ban, a *Hitelben*. Gondolatai ma is érvényesek. A tudás Európában az egyetlen igazi esélyünk, ez az a nyersanyag, amelyben gazdagok vagyunk, s amely nem véges, mert újratermelhető. De a tudomány eredményeinek emberhez méltó alkalmazására, azaz erkölcsiségre, etikus magatartásra oktatni kell a fiatalságot. Ez a közoktatás és a felsőoktatás feladata!

Amint bizonyos, hogy „... a tudomány hatalom, mely nélkül Európában ma egy nemzet sem élhet, úgy bizonyos az is, hogy a tudományban haladni csak az tud, ki az igazságot magáért az igazságért és nem mellékérdekből keresi” – mondta Eötvös Loránd. A tudásról és erkölcsről beszélt az Akadémia 51. közgyűlésén, két dologról, amely mindennél fontosabb most a 21. században, – ezek száz évvel Eötvös után eldönthetik a magyarság jövőjét és helyét Európa nemzeteinek családjában.

Klinghammer István – BB elnök

Potápi Árpád János méltatása

Tisztelt Egybegyűlte! Hölgyeim és Uraim!

Mindannyiunk számára szokatlan ez a mai pillanat, hisz még ma is hihetetlennek tűnik, hogy az az ember, akinek nevét a Kárpát-medence bármely pontján ismerték, ahol magyar él, már nincs itt közöttünk. Tetteire csak visszaemlékezünk, és az az űr, amely halálával keletkezett, ott van mélyen a lelkünkben – de ott van az egész magyar nemzet lelkében is.

Hogy ez az űr valamikor kitölthető lesz-e vagy sem, azt valószínűleg csak nagyon későn fogjuk megtudni. Emberek sokasága próbálja pótolni, keresni azt a felületet, ahol egy parányit is lehetne képviselni abból az eszméből, amely Árpád számára csupán a mindennapi életformát jelentette.

De miért is tűnik ez a feladat ennyire lehetetlennek? Miért szólaltak meg telefonok ezrei azon az októberi napon megrémülten, kétségbeesetten, és miért nem akarta elhinni senki, hogy a hír igaz?

Talán azért, mert hosszú időn keresztül egy olyan nemzetpolitikába nőttünk bele, amely stabilitást, biztonságot, reményt és késztetést adott minden magyar számára szerte a világon.

Az ő jelenléte, több százezer kilométernyi utazása nem egy kiadott feladat elvégzése, nem egy projekt lebonyolítása volt. Az ő jelenléte egy szétdarabolt, de életerős nemzet erejét tükrözte. Számára nem az volt a fontos, hogy melyik projektre vagy programra mennyi anyagi támogatást tud nyújtani, hanem az, hogy az illető közösség magyar maradjon: magyarul gondolkodjon, magyarul imádkozzon, és hogy a kis közösségek a nagy magyar nemzethez tartozónak érezhessék magukat.

Nem kis feladat ez, nem sok ember tudja ezt megérteni, felfogni – és még kevesebben képesek cselekedni. Elszakított nemzetrészek, elcsatolt területek, vesztés csaták, más-többségi állami jogszabályok, más nyelvek és népszokások, kisebbségi lét, anyanyelvi oktatás korlátozása, felekezeti sokszínűség és megosztottság, generációk közötti problémák... És ezek között lámpásnak lenni, felvállalni ennyi emberi sorsot, képviselni a nemzet részeit egymással szemben – és ennek jegyében politikai döntéseket hozni parlamenti és kormányzati tagként.

Most, amikor rá emlékezünk és életpályáját, munkásságát méltatjuk, mindannyian feltehetjük a kérdést: vajon hogyan tudta ezt a feladatot végezni? Honnan volt mindennap hite, reménye és energiája megtenni százezer kilométereket, átlépve fizikai, szellemi, közigazgatási és eszmei határokat? Autóban öltözni, rohanni, lovon ülni, beszédet mondani, szeretteire odafigyelni – és közben kitalálni a holnapot, a jövőt, és mutatni az utat?

Elsősorban nála ez az eszme már a bölcsőben megfogant, amikor szülei a népmesék mellett a madéfalvi veszedelem történetét mesélték. A menekülést, a haza keresését, egy népcsoport tragédiáját, más népek elfogadását – és mindemellett a hitet abban, hogy egyszer csak jóra fordul a sorsuk, lesz vigasztalás.

Ezt a tragédiát megismerve találkozott a haza telepítésének és az otthonra találásnak a történetével is. Ez ismét hasonló feladat elé állította népét: az akkori Magyarországon kellett megtanulni együtt élni az ott élőkkel, és valójában újra megtanulni magyarnak lenni – más helyzetben, de itthon.

Ez a bölcső, ez az eszme, a menekülés és az otthonra találás nem más, mint a bukovinai székely sors. Ennek a népcsoportnak volt Árpád a letelepítés után a legnagyobb vezetője. Ennek a népnek és ennek a sorsnak köszönhetette erényeit is, hogy egy ennyire komplex helyzetben is tudott cselekedni, döntéseket hozni és reményt adni.

Tudta mindezt úgy tenni, hogy ahol megjelent, nem megosztottságot, hanem egységet hozott. Szavait elfogadták minden ország minden kisebbségi alakulatai. Partnerséget hozott és keresett, a megosztókat sem bántotta, inkább megértette velük a politikai döntések súlyát és következményeit.

Távozása egyszerre döbrentett meg minden politikai erőt – határon innen és túl. Végezetül feltehetjük a kérdést: honnan volt neki a beleszületett sors mellett ereje egy egész nemzet politikai útját építgetni? Honnan volt az a felső vagy külső erő, ami vezérelte?

Ez a bukovinai székely ember rendszeresen látogatott el szülei szülőfalujába, a bukovinai Istensegítse, és az utóbbi tíz évben ritka volt az a hónap, amikor nem hajtott fejet a madéfalvi siculicidium hősei előtt. Ott, ahol népe tragédiája, de egyben születése is kezdődött, megtanulta, mit jelent búcsút venni valamitől – és abban a pillanatban örülni a tragédia szülte lehetőségnek. Ez talán a legnagyobb emberi képesség.

Így Bukovinából indulva, Madéfalván át, eszméje következő életforrása Csíksomlyó volt. Itt talált arra a nyugalomra, amely hazavezette Bonyhádra, szerettei körébe, ahol igazán otthon érezhette magát.

Tisztelt emlékezők!

Ezek a helyek, ez az életpálya, ez a bukovinai székely ember az egész magyar nemzet számára egy örökség. Egy olyan örökség, amelyet örökre a szívünkbe véstünk. Nemcsak őrizni akarjuk, hanem lassan egy éve tanulunk ezzel együtt élni. Ez az örökség nem kér külön odafigyelést vagy gondozást – ez az örökség erőt adhat minden magyarnak a megmaradásért, szerte az egész világban.

Drága barátom, kedves Árpád, emléked legyen áldott!

Szentes Csaba
Madéfalva polgármestere

A Magyar Tudományos Akadémia 200 éves teljesítménye

Laudáció

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Tisztelt Díjazottak!

Nekem jutott az a feladat, hogy laudáljam az idén 200 éves Magyar Tudományos Akadémia két évszázados tudományos teljesítményét.

A Magyar Tudományos Akadémia létrejöttének megalapozója Széchenyi István volt, aki 1825. november 3-án egy évi jövedelmét ajánlotta fel a tudomány és irodalom magyar nyelvű művelőit összefogó szervezet létrehozására. Idézem őt:

„Tisztelt Statusok és Rendek! Én ugyan nagy nem vagyok, de vagyonos ember vagyok, azért nemzeti nyelvemnek gyarapítására egy egész esztendei jövedelmemet ajánlom úgy, hogy ennek a kívánt célra való fordítása és elrendelése mindenkor az országgyűléstől függjön.”

Az ifjú gróf hatására többen is felajánlásokat tettek, így alakult meg az MTA elődje, a Tudós Társaság 1827-ben. A társaság első elnöke a történetkutató Teleki József gróf lett, alelnökké Széchenyi Istvánt választották. A titkári hivatalt az első fél évszázadban egymást követően Döbrentei Gábor, Toldy Ferenc, Szalay László és Arany János töltötte be.

Az intézmény tényleges működését 1830-ban kezdte meg, a Magyar Tudományos Akadémia nevet pedig 1845-től viseli hivatalosan.

Az új intézmény már a tevékenységének megkezdését követő második évében kiadta az első helyesírási szabályzatot (1832), később a leíró nyelvtant (1846) és értelmező szótárt.

Az 1848-as szabadságharc leverése után nem csak az Akadémia autonómiáját kezdték erősen korlátozni, hanem magát a működést is az Alapszabály módosításához (1858) kötötték. Az évtized végén országos gyűjtés indult az Akadémia székházának felépítésére. A palota August Stüler tervei alapján Ybl Miklós és Skalnitzky Antal irányításával épült, és 1865. december 11-én avatták fel.

A Monarchia idején az Akadémia nagyobb önállóságnak örvendhetett, egyre fontosabb szerepet játszott a magyar kultúra, oktatás és tudományos élet formálásában. Ennek az 1919-ben megalakult Tanácsköztársaság vetett véget: a Közoktatásügyi Népbiztosság április 14-i rendeletével felfüggesztette az Akadémia működését.

Az Akadémia életében a két világháború közötti korszakban nagy szerepet játszott gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter, aki minden lehetséges eszközzel támogatta az intézményt. Gróf Vigyázó Ferenc hagyatéka az 1920-as évek végére anyagi stabilitást hozott az Akadémiának. A két világháború között olyan világhírű természettudósok kerültek be az Akadémia tagjai közé, mint Szent-Györgyi Albert, Kandó Kálmán vagy Zemplén Géza.

Természetes, hogy mint minden komoly történelmi múlttal rendelkező tudományos intézmény életében – így a Magyar Tudományos Akadémia életében is – vannak kiemelkedő és szürkébb korszakok.

A II. világháború és az azt követő kommunista hatalomátvétel után kialakult egypárti diktatúra mellé szinte azonnal felsorakozott a nézetdiktatúra és az ízlésterror is, amely

nem csak akkori oktatási és kulturális intézményeinket, hanem tudományos intézményeinket is alapvetően befolyásolta. Ez alól nem lehetett kivétel az Akadémia sem, melynek alkalmazkodnia kellett a politikai elvárásokhoz. Ezt fogalmazza meg a Magyar Tudományos Tanács által kreált az akadémia minden területére kiterjedő öt éves tervek sora az irodalomtudománytól a történettudományon keresztül a természettudományok minden ágáig. Ezért a tudományos tevékenységek gyakran ideológiai korlátokkal folytatódhattak.

A rendszerváltozás után az MTA radikális reformon ment keresztül. Az 1994. évi XL. törvény átformálta jogi státuszát, megszüntette az állami politikai befolyást, köztestületté alakult. A törvény kimondta, hogy kizárólag tudományos teljesítmény alapján válhat bárki akadémikussá, valamint kiépültek határon túli akadémiai bizottságai is.

Ma a magyar tudomány teljesítménye világszerte ismert és elismert. Nélküle szegényebb volna az emberiség.

Ma a Magyar Tudományos Akadémia autonóm és szuverén. Tudományos kérdésekben való döntéseit szabadon hozza, ma beleszólni senkinek nincsen joga. Az elmúlt két évszázadhoz hasonlóan a tudás és a tudomány mindenkori legkiválóbb magyar képviselőinek nem lehet más küldetése, mint az egyetemes emberiség és nemzeti közösségünk szolgálata.

E turbulens korban is igaznak kell tartanunk, hogy a jelenkori magyar tudomány legfőbb művelőinek, - s magának az Akadémiának is - a nemzet szolgálatának kérdése központi kérdés.

A tudomány ugyanis egyetemes, világnézetileg semleges, a tudós azonban nem az.

Élő példája ennek jelenkorunk két kiemelkedő Nobel-díjas magyar tudósának, Karikó Katalinnak és Krausz Ferencnek mindenközéleti megnyilvánulása, melyarról tanúskodik, hogy bár tudományos eredményeiket külföldön érték el, ám gyökereik, illetve a magyarországi iskolákban szerzett identitásuk örökre elkötelezetté tette őket nemzetük iránt.

Az a 200 éves teljesítmény, melyet ma Magyar Örökséggé nyilvánítunk ünnepélyesen, most is kötelezi a mindenkori államot arra, hogy azon lehetőségeket biztosítsa, amely ezt a szolgálatot kiteljesíti, tudósainkat pedig arra, hogy politikai befolyástól, illetve politikai állásfoglalásoktól mentesen, ám nemzeti elköteleződéssel végezzék munkájukat abban a szellemben, amelyet Kölcsey így fogalmaz meg: „a haza minden előtt”.

Takaró Mihály
irodalomtörténész

Teleki Magyar Ház méltatása

Évek óta minden májusban van egy biztos pont az életemben: elindulok Nagybányára. A cél formálisan egy előadás megtartása a Teleki Napokon. De igazából ennél sokkal több. Néhány napra kiszakadni a hétköznapiokból és részese lenni annak a szellemi közegnek, amelyet a nagybányai Teleki Magyar Ház képvisel: nem „csupán” ekkor, hanem az év 365 napjában. Az épület múltja kötelez: Teleki Sándor, a sokszor normaszegő „vad gróf” élete utolsó évtizedét töltötte a nagybányai Teleki Házban, koltói kastélyát pedig felkínálta Petőfi Sándornak és Szendrey Júliának a nászútjukra, ahol Petőfi 28 költeménye született. A Nagybányát festői módon kettészelő Zazar-patak mentén álló épületet a Misztótfalusi Kis Miklós Közművelődési Egyesület, az EMKE nagybányai fiókszervezete 2001-től működteti, miután az Illyés Közalapítvány segítségével megvásárolta és helyreállította azt. Az intézményben működő civil szervezetek, illetve az azokat is képviselő magánszemélyek, valamint a Ház kurátorai 2005-ben megalapították a Teleki Magyar Ház Társaságot a Teleki Magyar Ház háttérszervezeteként. A Házban működő, önálló jogi személyiséggel nem rendelkező különféle csoportok, társulások, egyesületek számára ezzel a pályázatokban részvételt is lehetővé tevő jogi keretet alapoztak meg.

Hiszen a Teleki Magyar Ház ilyen módon civil intézményként hosszú évek óta otthont nyújt a nagybányai magyar szervezeteknek, egyesületeknek. Hangsúlyozottan magyar kulturális központként rendezvények sorának folyamatos szervezője és házigazdája: kézműves programok, hangversenyek, táncház, koncertek, könyvbemutatók, konferenciák, előadások, honismereti túrák, gyerektáborok, kézműves foglalkozások, a cserkész-csapat rendezvényei váltják egymást a Házban, amelyben talán soha nincs igazi csend, olyan sokan adják egymásnak kilincset.

A felnőttképzést szolgálják az őszi és tavaszi idegennyelvi és számítógépes kurzusok, jelezve, hogy a múlt emlékeinek ápolása és éltetése mellett a házigazda intézmény a jelent és a jövőt is szem előtt tartja. A Nagybányai Magyar Képzőművészek Társaságával együttműködve több mint 150 kiállítást, képzőművészeti és helytörténeti tárlatot rendeztek az épületben, ahol erdélyi, partiumi, anyaországi művészek is voltak alkotói e tárlatoknak. A folyamatosan gyarapodó helytörténeti gyűjtemény és régiségtár Nagybánya és környéke múltjának ismeretét gazdagítja. Aki pedig megszemlázott, betérhet a főépület pincéjében és kertjében kialakított Colonello kultúrkocsmába, mely koncertek, könyvbemutatók és borkóstolók állandó helyszíne is, és ahol meg lehet beszélni a Házban szerzett tapasztalatokat. A Ház nem restell élni a hagyományos és modern eszközökkel sem: könyveket, falnaptárakat jelentet meg, könyvtárunk Nagybánya egyik nagy szülöttje, Tersánszky Józsi Jenő nevét viseli. De népszerűek a várost megjelenítő pólók és nem véletlenül hoz folyamatos pozitív visszajelzéseket és új kapcsolatokat az aktív jelenlét a digitális világban.

A Ház fő szervezője a már említett, minden év májusában megtartott Teleki Napoknak. Ezen felül társzervezője az őszi Főtér Fesztiválnak, az augusztusi Szent István Napoknak, a „Ház-sarok” című programmal több alkalommal volt részese a Gesztenye-ünnep megszervezésének. Kapcsolati hálójá is erős: kiemelt partnere a sárospataki Művelődés Ház és Könyvtár, a zalaegerszegi Magyar Olajipari Múzeum, a tápiószzelei Blaskovich Múzeum, és az Országos Örmény Önkormányzat. Ösztöndíjprogramot indítottak 2002 és 2004 között Szász György nagybányai vállalkozó segítségével, melynek keretében sok

száz diákot részesítettek szociális támogatásban. Minden tanév végén könyvajándékot kapnak a kitűnően tanuló diákok, valamint minden tavasszal tanulmányi-közületi ösztöndíjat kap a Ház révén kilenc Nagybányán tanuló középiskolás diák, akiknek tanulmányi eredményei és közösségi szerepvállalása példás magaviseletről tesz tanúbizonyságot.

Röviden: a Teleki Magyar Ház a nagybányai, tágabban a Máramaros megyei magyar kulturális élet bázisa, működtetője, epicentruma, amelynek tevékenysége évek óta kiemelkedő mértékben segíti a magyar kulturális örökség megőrzését és ápolását. Bő fél évtized alatt tapasztalhattam meg személyesen Nagybánya vonzását és varázsát, azt a szellemiséget, amely beragyogja a Házat, de amelynek actio radiusa Koltóig is elér, ha a Teleki Napok valamelyik rendezvényét ott tartják meg. A Teleki Magyar Ház hosszú ideje méltó a Magyar Örökség díjra, büszke öröm, hogy nekem adatott meg a megtiszteltetés, hogy méltassam a Házat.

Katona Csaba
történész

Szakács Imre László méltatása

Szakács Imre László rendkívül gazdag, sokszínű, szellemmel átitatott festői életművéből és művészeti közéletünkben betöltött szerepéből csak néhány mozzanatot emelek ki.

Mint tudjuk: a XIX. és XX. század alkotójának nincs könnyű feladata, ha az európai és nemzeti művészet hagyományait, s az avantgárd művészet eredményeit kívánja stílusában egyesíteni. Az alapkérdés így hangzik: vizuális szimbólumokkal, formai-kompozíciós megoldásokkal miképpen lehet jelenvalólétünk drámai változásait, eseményeit megragadni? A válasz egyszerű: úgy lehet, ahogyan Szakács Imre László teszi.

Sokan értékelték pozitívan a kortársak közül festészetét: Mucsi András, Vasadi Péter, Hann Ferenc, Schenk Lea, Wéhner Tibor, Feledy Balázs, Jókai Anna, Török Csaba.

Festészetének néhány jellemvonása:

- Szakács Imre László szellemvonalakat, szellemvonal-szövedéket fest. Érdemes az ecsetvonásai útján elindulni.
- Képei mind a hat irányban nyitottak: előre- hátra, jobbra- balra, felfelé- lefelé. Egy hetedik irány is létezik festészetében, mely a régi Szentendrei Művésztelep öreg fáinak, szimbolikus formáinak mélyére vezet bennünket. Ez a felröppenő madarak szellemútja.
- A teljes színskálát alkalmazza. A sötét hideg liláktól a ragyogó meleg arany felületekig tart a sor. Egy-egy képéről tragédia, szomorúság, neuralgikus feszültség sugárzik; másokon pedig diadalmas- örömteli felszabadultság.
- Képein felmerülnek a lét és nemlét kérdései, a sötétség útvesztői, kötélhányos jelenvalólétünk pillanatai, hosszan elnyúló kedélyállapotunk téri alakzatai: mind ez fegyelmezett vonal és színhangzásokkal realizálódik. Vaskosan konkrét szimbólumok variációival találkozunk. Permanens félelmeink is formát öltenek. Mintha az egyetemes létet szorongatná valami.

Az alkotó által használt egyetemes szimbólumokat érdemes felsorolni: totemállatok, madarak, őstojás, madárfészek, ősfá, világtengely, kapuk, ablakok, angyal, kavicsok, sziklák stb.

Képei szólnak a beavatásról, a megtisztulásról, a misztikus tudáshoz való eljutásról, az életből a halálba való átlépésről, a visszatérésről, a ködképekről és a láthatatlanná válás folyamatáról, a fények és színek kapcsolatáról, a lélekmadár égbeszállásáról, a levegő és a tűz egyesüléséről, s még folytathatnám a felsorolást.

Művei csodálói közül érdemes Jókai Anna írónőt idézni: Szakács Imre László egy-egy képén láthatóvá válik a megtermékenyítés szakrális pillanata, ahogy a szellem az anyagba, a húsba behatol védelemért.

Szakács Imre László – bár megtehetné- nem zárkózik be művészete elefántcsont-tornyába. Éppen ellenkezőleg. Vezető szerepet vállalt nemcsak a szentendrei régi művésztelep megmentéséért, felújításáért, új életre keltéséért; hanem szilárd nemzetközi kapcsolatot teremtett európai, s Európán túli művésztelepekkel.

1999-től a Szentendrei Régi Művésztelep Kulturális Egyesület elnöke. 2005- től az Európai Művésztelepek Szövetségének alelnöke. 2015-től a Magyar Festészet Napja Alapítvány nemzetközi kapcsolatok referense.

Önálló kiállításai voltak: a hazaiakon túl: Hamburgban, Zágrábban, Nagyváradon, Marosvásárhelyen, Nagybányán, Gyergyószentmiklóson, Kolozsvárott, Havannában, Weimarban Nicosiában, Bersenbrückben, Wertheimben, Santa Clara-n....

Itthon és külföldön csoportos kiállítások rendszeres résztvevője, s cserekiállítások megszervezője. A Berekfürdői Nagykun Nemzetközi Művésztelep vezetője.

Tóth Antal művészettörténész sorait idézve: Szakács Imre László jócskán fölé ugorva a magyar művészeti közéletnek, nemzetközi porondra emelte, európai viszonylatokba tornázta fel a Szentendrei Régi Művésztelepet, akkreditálta azt Európai Művésztelepek Szövetségébe (S itt nem pusztán a megszüntetés kivédéséről eshet szó, hanem újjászülető megmentéséről.). Szentendre Város Önkormányzata PRO URBE emlékérmét adományozott számára 2009-ben.

De, ami mindenképpen méltóvá teszi számára az eddig felsoroltak mellett az elismerést, azt a szakrális festészet megújításáért tett lépései indokolják. Szinte lehetetlenre vállalkozott, amikor Jézustól kapott imánkat képi formába öntötte. A MIATYÁNK című képsorozat nem véletlenül aratott nagy tetszést nemcsak a hívők soraiban. 2025: Szent Év, amely a „Remény zarándokai” -nak éve. Jelenvalólétünk a békére áhítozás vágyával telített. Az ima vizuális nyelvre való lefordítására csak olyan festő-gondolkodó vállalkozhat, aki az egyetemes és keresztény szimbólumokat egyéni stílusban, a modern festészet képi kifejezési eszközeivel képes kivetíteni. Különös vizuális zeneiség sugárzik ezekből a kompozíciókból. A kép és a szó, a kép és az ige egysége tisztán érvényesül.

Szakács Imre László méltó az elismerésre: Életműve: Magyar Örökség.

Sipos Endre
művészetfilozófus

Dombóvári János és a Lavotta János Kamarazenekar méltatása

„Egy fecske nem csinál nyarat ...” mondja a magyar közmondás, ám bőven találunk erre ellenpéldát, mint az általam oly mélyen tisztelt és nagyra becsült Dombóvári János életpályája bizonyítja.

Miskolcon született 1952-ben, zenei tanulmányait testvéreihez hasonlóan Szerencsen kezdte. Felsőfokú iskoláit Egerben elvégezve, ebben a városban kezdte meg hegedűtanári hivatását. Nem csupán tanított, hanem kamaramuzsikusként vagy szólistaként hegedült, brácsázott, vonósnegyes tagjaként mutatta meg zenei tehetségét. 38 évvel ezelőtt, 1987-ben költözött családjával együtt Sátoraljaújhelyre, ebbe a zempléni határmenti kisvárosba, hogy megkezdje áldásos tevékenységét, amely a város zenei életét olyan magasságokba repítette, amiről sokan álmodni sem mertek. Dombóvári János a helyi zeneiskola igazgatója lett.

Sátoraljaújhely 260 kilométerre fekszik Budapesttől, ám ez a valóságban sokkal többnek látszik. A vidéki muzsikuskoknak mindig többet, ötször-tízszer annyit kell bizonyítaniuk, hogy a fővárosba is eljusson a hírük. A frissen kinevezett zeneiskolai igazgató hatalmas elánnal vetette bele magát a munkába, folyamatosan kereste azokat a lehetőségeket, ahol kitűnhetett a környezetéből. Először is névadót keresett az iskolának, egy olyan személyiséget, akinek munkássága követendő példaként szolgálhat tanárok és diákok számára egyaránt. Így fedezte fel a Tállyán eltemetett Lavotta Jánost, a XIX. századi magyar romantikus verbunkos zene egyik megteremtőjét és vezéralakját. Később már Lavotta kutatóként fedezte fel, hogy iskolájának névadója annak idején milyen jelentős zenepedagógiai munkát végzett.

A megalakulásának 35. évébe lépett Lavotta János Kamarazenekar az amatőr muzsikálás több évtizedes sátoraljaújhelyi hagyományát folytatva jött létre 1990-ben. Tagjai hangszeres tanárok, magas osztályú növendékek, valamint zenei pályán tanuló diákok, hallgatók Zemplén térségéből. Két évtizede pedig felvidéki (Nagykapos, Nagymihály), kárpátaljai (Ungvár, Munkács, Beregszász) vonósokkal egészült ki a kamarazenekar, melynek megalapítása óta művészeti vezetője, koncertmestere: Dombóvári János.

Az azóta eltelt három és fél évtized alatt együttesével idehaza és külföldön több mint 2000 koncertet adtak. Jelentős kortárs zeneszerzők ajánlották műveiket zenekarának. Jómagam több alkalommal hívtam meg együttesét az általam létrehozott „A magyar hegedű ünnepe” rendezvénysorozatra, ahol mindig magas művészi színvonalról tettek tanúbizonyságot. A hangversenyek sikeréhez hozzájárult az együttes csellistájának, Fehérné Sulyok Éva gondolatgazdag, kompetens zenei ismertetője, valamint a zenekar tagjainak a történelmi muzsikához illő korhű öltözéke is.

A Lavotta János Kamarazenekar MAGYAR VERBUNKOS ZENE címmel 1995–2025 között elkészített tizenöt CD-felvétele konferenciákon is bemutatott, a magyar zene-tudomány által számon tartott, a NKA Zeneművészeti Kollégiuma támogatásával is megjelent kiadványok. A Megyei Értéktárban is szereplő Lavotta János Kamarazenekar a Magyar Verbunkos Zene-sorozatával, a klasszikus verbunkos stílusnak, mint magyar zenei örökségnek bő három évtizede egyik leghűségesebb ápolója, népszerűsítője a Kárpát-medencében.

Az együttesnek 2003-ban Sátoraljaújhely Város Önkormányzata PRO URBE-díjat adományozott. Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye Közgyűlése a 25 éves Lavotta János

Kamarazenekar magas színvonalú művészi munkáját, zenei közművelődési tevékenységét 2015-ben ALKOTÓI DÍJ odaítélésével ismerte el.

Felbecsülhetetlen kincs az együttes vezetőjének kutatásai során felfedezett magyar verbunkos zene CD-ken való megörökítése. Fáradhatatlan munkássága eredményeként könyvek, zenei írások jelennek meg tollából. Rendszeresen szervez zenetörténeti konferenciákat, melyen a hazai és nemzetközi zenetudósok színe-java vesz részt. Dombóvári Jánosnak az egri éveit (1971–1987) is ide számítva, elmúlt mintegy fél évszázad során a nemzet szolgálatában, az ország zenekultúrája fejlődésének elősegítésében, a térség alapfokú művészetoktatásának megszervezésében vitt vezető szerepe, az egyetemes emberi értékek gyarapításában végzett kimagasló, példamutató tevékenységét szinte végig kísérte közéleti szerepvállalása. Munkájának elismeréseként a Magyar Ezüst Érdemkereszt (2018) viselője, a Magyar Művészeti Akadémia Életút-díjasa (2022), a Magyar Kultúra Lovagja (2024).

Az iskolateremtő pedagógus, muzsikus, kutató, zenekaralapító Dombóvári János sokszor idézi az ősi kínai mondást: „Aki a holnapra gondol, gabonát vet, aki évtizedekre, az fát ültet, s aki évszázadokra, az iskolát alapít.”

Sátoraljaújhelyért és egész Zemplénért, a verbunkos zene megismertetéséért végzett állhatatos, több évtizedes munkája pótolhatatlan értéket jelent egész Magyarország számára. A Magyar Örökség kitüntető cím méltó megkoronázása az együttes és alapítója elhivatott művészi munkásságának.

Szecsődi Ferenc
professzor emeritus, hegedűművész

Szakály Sándor méltatása

A felkérést, hogy Szakály Sándort méltassam, egyszerre érzem megtisztelőnek és zavarba ejtőnek. Megtisztelőnek, mert ötven éve ismerem őt; ifjúságom alkonya egybeolvadt az ő ifjúságának hajnalával az Eötvös József Kollégiumban, amelynek diákja volt, én pedig – akkori fogalmak szerint – nevelőtanára. A zavart az okozza, hogy életművének ismeretében a rendelkezésemre álló 4500 karakter 70–80 betűponttá zsugorított sorainak mindegyikét kitölthetném egy-egy monográfiacímmel, tanulmánykötet-címmel, életrajzi lexikoncímmel, forráskiadvány-címmel, visszaemlékezés-címmel, továbbá állásainak, tudományos megbízatásainak, közéleti feladatainak, kuratóriumokban, bizottságokban, alapítványokban, társulatokban, egyetemek különféle posztjain végzett munkáinak hosszas felsorolásával, s így kitüntetéseinek, köztük a Széchenyi-díjnak nem maradna hely. De lehet, hogy – tevékenysége egyik fénypontjaként – az 1990-es években Európa legjobb kulturális televíziójának ítélt Duna Televíziónak sem, amelynek kulturális igazgatója, majd alelnöke volt.

Az Eötvös Kollégiumban 1976 őszén a földkerekségen eladdig egyedülálló kezdeményezésként Olimpiatörténeti Szeminárium indult a Magyar Olimpiai Bizottság tagja, Dr. Keresztényi József vezetésével. A kaposvári Munkácsy Mihály Gimnázium egykori diákját, a törökkoppányi születésű Szakály Sándort valójában ezen a szemináriumon ismertem meg, amelynek ő volt a hajtómotorja. Vendégeinek – Elek Ilona, Kárpáti Rudolf, Kovács Pál, Gerevich Aladár – vallomásaiban ott lüktetett a történelem. Például a Hitler karlendítése alatt megrendezett berlini olimpia, amelyen már Helsinkit megelőzően 16 érmet szereztünk. A sporttörténészként és egy időben a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Karának oktatójaként is bizonyító Szakály Sándor hangsúlyozza; ezek az olimpiai érmek annak a Klebelsberg Kuno kultuszminisztersége alatt sporttal kapcsolatban hozott LIII. törvénycikknek az eredményei, amely előírta, hogy „minden ezer főnél nagyobb létszámmal működő üzem, gyár és így tovább... sporttereket, fürdőhelyeket, testgyakorlásra alkalmas helyeket kell hogy létrehozzon”. Ma e „sportterek” helyén plázák, benzinkutak, gyorséttermek állnak.

Szakály Sándor Kéri Kálmán pályaképét felvázoló esszéjében írja, hogy „a ’70-es évek végén, ’80-as évek elején fiatal történészek jelentek meg a Hadtörténeti Intézetben és Hadtörténelmi Levéltárban, akik már ideológiai megkötések és a háború utáni évtizedekben kialakult sztereotípiák nélkül akarták vizsgálni Magyarország hadtörténetét”. Tudjuk, Sándor közéjük tartozott.

A legújabb kori magyar történelem kiátkozottjaival akart foglalkozni: csendőrökkel, meghurcolt, bebörtönzött, kivégzett katonatisztekkel, és a magyarságra zúduló olyan közösségi tragédiákkal, mint Trianon, a Don-kanyar, a német megszállás és következménye, a kiugrási... pontosabban kiválási kísérlet kudarca... Felkutatva az idehaza és a nagyvilágban szétszóródott, még élt tanúságtevőket is, és felkészültségével, nyíltságával szóra tudta bírni őket. Vallomásaik tölthetik ki a megsemmisült, megsemmisített, zsákmányul elvitt dokumentumok hiányát.

Szakály Sándor napi aprómunkára váltott ifjúkori elhatározása olyan műveket eredményezett, hogy néhányat mégis megemlítsek, mint *A magyar tábori csendőrség története 1938–1945*; *A magyar katonai felső vezetés 1938–1945*; *Volt-e alternatíva? Magyarország a második világháborúban*; *Trianon, honvédség, háború, sport. Válogatott írások Magyarország XX. századi történelméről*.

A Hadtörténeti Intézet bécsi kirendeltségének helyettes vezetőjeként és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában tudományos kutatóként dolgozva fizikailag és szellemileg „a források bűvöletében” élt. A forrásokra alapoz a történész, de feltárásuk nem jogosítja fel őt arra, hogy az ilyen vagy olyan indokkal fölējük emelt pódiumról erkölcsileg ítélkezzen. Vitatársai ezen ítélkezés elmaradása miatt kövezték meg nemegyszer.

Egy történész életművének leghitelesebb vitatársa azonban egy másik életmű – tegyük hozzá Illyés Gyula nyomán szabadon. A múltról szólni „harag és elfogultság nélkül” kell – vallja Szakály Sándor. És ehhez a tudományos és erkölcsi sorvezetőhöz tartja magát.

Sándor pályáját csaknem kettétörte súlyos betegsége, amelyből azonban felépült... Mert dolga van még ezen a világon.

Kovács István
történész, polonista

A SOLARIS együttes méltatása

Az 1980-ban alapított SOLARIS együttes egy magyar progresszív rock zenekar, amely meghódította a világot.

De mielőtt tovább mennénk álljunk meg egy szóra és definiáljuk, hogy mi is az a progresszív rock.

A **progresszív rock** a rockzene egyik válfaja, mely az 1960-as évek második felében alakult ki és kiemelkedő népszerűsége az 1970-es évek végéig tartott, de persze ma is vannak virtuóz művelői.

A progresszív rockot játszó zenészek elutasítják a popzene korlátait. **Műveiket (amelyek kifinomultsága gyakran a klasszikus zenével vetekszik és rendszeresen kortárs zeneként aposztrofálják) figyelmes hallgatásra szánják.** Gyakran építenek zenéjükbe folk, jazz, avantgard, régizenei és klasszikus zenei elemeket. A lemezek borítói magas színvonalú művészi alkotások, ú.n. concept albumok készülnek, melyek mély tartalmú témáit a mitológiából, a Bibliából, a történelemből, irodalomból, költészetből, a társadalmi problémákból merítik.

A progresszív rockra jellemző a virtuóz előadásmód, bonyolult ritmusstruktúrák, váratlan tempóváltások, hosszú kompozíciók és szólók, változatos hangszerelés: megjelenik a fuvola, hárfa, hegedű, cselló, rézfúvós hangszerek, csembaló, szitár, mellotron, moog, hammond orgona, vagy épp a stúdióban alkalmazott effektek széles tárháza. Szóval a klasszikus szerzőkhöz hasonlóan zenéjüket a tudatos elmélyülésre hajlandó hallgatóknak szánják.

A hazai ilyen együttesek közül érdemes megemlíteni a V73, a Color, a Panta Rhei, az East, a Sirius és az After Cring nevét.

A Solaris együttes indulása és kezdeti korszaka olyan volt, mint sok más zenekaré – iskolai barátok összejönnek és azt mondják: csináljunk zenekart.

Cziglán István gitáros kereste meg Erdész Róbert billentyűst, hogy nevezzenek be a Pesti Műsor tehetségkutató versenyére. Nevük sem volt még, de tisztelgésük a science fiction és Stanislaw Lem klasszikus műve iránt egyértelművé tette választásukat. Első szerzeményük is Solaris címet viselt, amivel tovább jutottak a versenyben. A következő fordulóban már 20 percet kellett játszani, és a közben öt főre bővült zenekar (Kollár Attila fuvola, Seres Attila basszusgitár, Tóth Vilmos dob) lelkesen komponált és próbált. A legendás Metró Klubban tartott középdöntőn is túljutottak, és így a híres-hírhedt Budai Ifjúsági Parkban (ma a Várbaár van ott) tartott döntőn fellépésre, koncertfelvételre és kislemez kiadásra nyílt lehetőségük. Az ott elhangzott zenei anyag képezi a később világhírűvé vált 1984-ben kiadott első nagylemezük gerincét, amely Ray Bradbury Marsbéli krónikák című klasszikus kisregényének zenei víziója.

A kislemez után általában jöhetett a nagylemez. De nem a Solaris esetében. Az egyetlen hazai kiadó, a Hungaroton Fura Urának eszébe sem jutott kiadni egy ének nélküli albumot. (A Sanzonbizottságnak biztos az is gyanús volt, ha egy zenekar nem énekelt. Mit akarnak ezzel üzeni. Gyanús!) Pedig a kislemez megjelenését követő években ugyan számtalan tagcsere történt, de ekkor már másfél órás saját szerzeményekkel koncerteztek és turnéztak fesztiválokon és egyetemi klubokban (KEK, Közgáz, FMH). Közben váratlanul óriás rendezvények meghívott előadói lettek: Lengyelországban

turné, Budapest Sportcsarnok 10000-es közönséggel, prágai sportcsarnok, ahol Amanda Lear (diszkókirály vagy királynő?) volt a fő műsorszám. Vajon kinek a rémálomszerű ötlete volt egy színpadra, egy műsorba tenni őket?

A tagok változása kapcsán meg kell említeni három további meghatározó zenészt: Kisszabó Gábor basszusgitárost, Bogdán Csaba gitárost, és Raus Ferenc dobost, akik nem tudták kivárni a nagylemez megjelenését. Kiléptek és megalapították az Első emelet pop-zenekart. Velük tartott Tereh István, aki a Solaris együttes első és azóta is tartó örökös menedzsere.

Cziglán (Cigi) azonban nem tágított instrumentális zenei terveitől és addig járt a Fura Úr nyakára, mígnem 1984 májusában a Hungaroton mégis kiadta a Marsbéli krónikák hanglemezt, melyen Gömör László dobos és Pócs Tamás basszusgitáros lépett a tagok sorába. Minden bizonnyal megbánták, mert nem fogyott „csak” 50.000 db. Jött is a panaszáradat: soha többet ilyen gyenge kereskedelmi hasznot hozó instrumentális lemezt. (Csöndesen jegyzem meg, hogy ma a popzenei műfajban 2500 db lemez eladása már aranylemez jelent.) Ezzel tulajdonképpen el is dőlt, hogy a szocialista tervgazdaság viszonyai közt a Solarisnak nem lehet több lemeze. A zenészek viszont zenélni szerettek volna, így a tagok összeálltak Vincze Lillával, és megalapították a Napoleon Boulevardot. Na velük elégedett volt a Fura Úr, mert a N.B. több mint 1,3 milliós lemezeladást produkált.

Szerencsére a japán King Records szakemberei sokkal jobban ismerték és értékelték a progresszív zene lényegét és értékét, mint a hazai megmondó emberek és 1990-ben megvásárolták négy magyar világszínvonalú album CD kiadásának jogát (bizonyos időre és darabszámmra). Így került a zenei világ látókörébe a Solaris és a Syrius egy-egy, és az East két CD-je. Innen eredeztethető a Solaris világsikere és elismertsége. Mert a japánok kitűnő munkát végeztek és szinte minden országba eljuttatták a CD-ket.

1995-ben egy amerikai kiadó és koncertszervező meghívta a Solarist egy két napos fesztiválra Los Angelesbe, ahol a világ hat sarkából meghívott zenekarok között a magyar SOLARIS volt a főműsorszám! A mintegy 20-25 országból érkezett 1500 fős közönség nem bírta türelmesen végigvárni a hosszabb kompozíciókat és álló ovációval ünnepelte a zenekart. Még a fesztivál ideje alatt meghívták őket a Rio Art Rock Fesztiválra, majd következett többször Mexikó és az USA. Számtalan újságcikk és internetes kritika jelent meg a zenekarról világszerte, és szinte mindenhol csak szuperlatívuszokkal illetik zenéjüket. A Solaris science fiction ihletésű zenéje 35 éve etalon lett. Az új prog-rock zenekarokat általában a 70-es évek legnagyobbjaihoz hasonlítják: Pink Floyd, King Crimson, Yes, Genesis, Emerson, Lake and Palmer, Jethro Tull – nos ebbe sorba lépett be a Solaris. Akárhonnan zenélnek, vagy akár csak beszélnek róluk, mindig jó magyarnak lenni. A Solaris nemzetközileg is elismert zeneművészetével Magyarország jó hírét viszi el a világba.

Sajnos két zenésztársukat már elvesztettük, de álljon itt a 100-tagú Solaris egykori és mai tagjainak névsora: Bogdán Csaba, Cziglán István, Erdész Róbert, Gömör László, Kisszabó Gábor, Kollár Attila, Pócs Tamás, Raus Ferenc, Seres Attila, Tóth Vilmos – és a manager Tereh István.

Böszörményi Gergely
zenei producer

Magyar Örökség és Európa Egyesület
adószám: 18232101-1-42

Székhely: 1078 Budapest, István u. 2.
Postacím: 1131 Budapest, Koma utca 11.
magyarorokseg1995@gmail.com
Tel.: +36 30 9416-202
www.magyarorokseg.hu

**Kérjük a Magyar Örökség és Európa Egyesületnek
szánt adományát küldje az alábbi bankszámlánkra:**
K&H Bank: 10200971-21523575-00000000

**A Magyar Örökség és Európa Egyesület,
valamint a Magyar Örökség díj fő támogatója
az Agrárminisztérium és a Hungarikum Bizottság.**

AGRÁRMINISZTERIUM

Támogatóink:

Schmitt Pál volt köztársasági elnök

Állatorvostudományi Egyetem

Vincze László és Fiai Papírmerítő Műhely